

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ В ХХІ СТ.: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

МАТЕРІАЛИ

II Міжнародної науково-практичної конференції

30-31 травня 2019 р.

м.Умань

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ В ХХІ СТ.:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ
II Міжнародної науково-практичної конференції

30-31 травня 2019 року, м. Умань

Умань

2019

УДК 33+005](06)

Е 45

*Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового
інституту економіки та бізнес-освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 11 від 22 травня 2019 року)*

Редакційна колегія:

Чирва О. Г., д. е. н., професор (*головний редактор*);

Вінницька О. А., к. е. н., доцент;

Мельничук Ю. М., к. е. н., доцент;

Слатвінський М. А., к. е. н., доцент;

Чвертко Л. А., к. е. н., доцент.

Відповідальність за достовірність поданої інформації несуть автори матеріалів.

Економіка та управління в ХХІ ст.: виклики та перспективи розвитку : матеріали ІІ Міжнародної науково-практичної конференції, (30-31 травня 2019 р., м. Умань) / МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; [за ред. д. е. н. О. Г. Чирви]. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. – 269 с.

Збірник містить тези доповідей учасників ІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка та управління в ХХІ ст.: виклики та перспективи розвитку» (30-31 травня 2019 р.), що відбулася на базі Навчально-наукового інституту економіки та бізнес-освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень учених, аспірантів та студентів з актуальних проблем економічного розвитку.

УДК 33+005](06)

© Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ 10

Бержанір А. Л.

ПРОЗОРИСТЬ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ ЯК НЕОБХІДНИЙ ЧИННИК ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ..... 10

Білошкурський М. В.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СТАН І ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ..... 12

Вінницька О. А.

ДОВІРА ЯК НЕМАТЕРІАЛЬНИЙ ФАКТОР МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ТА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ 16

Гарник О. А.

ДІАГНОСТИКА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА МІКРОРІВНІ (НА ПРИКЛАДІ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ)..... 18

Дронь М. И.

ТЕХНОЛОГИИ ПОДГОТОВКИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОГО СПЕЦИАЛИСТА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННЫХ РИСКОВ: ИНФОРМАЦИОННО-ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД..... 22

Каричковський В. Д., Каричковська С. П.

ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ В АГРАРНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ ТА СУСІДНІХ ДЕРЖАВ..... 26

Киреенко В. П., Конечкая А. С.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОН РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 29

Кірдан О. П.

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ..... 33

Коробкин А. З., Кузнецова Е. В.

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОДАЖ В ТОРГОВЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ 35

Насипайко Д. С.

ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЦІ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН 38

Петренко П. С.

СУЧАСНІ І ПЕРСПЕКТИВНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ: СКЛАДОВІ СТРАТЕГІЇ РОСТУ..... 41

Підлісний Є.В.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....43

Пітель Н.Я., Новак І.М.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 48

Решицько Т.В.

УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЧЛЕНІВ ТА НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ФЕРМЕРСЬКИХ ТА ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ . 51

Савченко В. Ф., Стойка В. О.

ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ – ОДНЕ З ГОЛОВНИХ ЗАВДАНЬ ДЕРЖАВИ..... 54

Сотник І. М., Мазін Ю. О., Гайтина М. В.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ 58

Стойка С. О.

ЕНЕРГЕТИЧНА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ – ФУНДАМЕНТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 62

Чирва О.Г., Коган Н.Ю.

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ..... 65

СЕКЦІЯ 2. ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА (ПРІОРИТЕТНІ ГАЛУЗІ, ПОТЕНЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА) 69

Білошкурська Н. В.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА: ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСНОЇ ОЦІНКИ 69

Богашко О. Л.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ 72

Длугоборська Л. В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ІНВЕСТИЦІЙ АГРАРНОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ..... 75

Космідайло І. В., Дякон Л. Л.

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ 78

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Сотник І. М., д. е. н., професор

Мазін Ю. О., к. е. н., доцент

Гайтина М. В., студент

Сумський державний університет

м. Суми, Україна

В останні кілька років в інформаційний простір України стрімко увірвався термін «соціальне підприємство» (СП). Поштовхом для розвитку цього напрямку економічної діяльності стали події Революції Гідності 2014 року, які змінили світосприйняття багатьох українців та посилили орієнтацію суспільства на збереження і примноження загальнолюдських цінностей. Загалом, СП – це особлива форма організації господарської діяльності, першочерговою метою якої, поряд з отриманням прибутку, є вирішення соціальних проблем, що з кожним роком загострюються. Доходи соціальних підприємств спрямовуються здебільшого на їх подальший розвиток, громадські справи або подолання соціальних проблем суспільства. Такий вид підприємства не вважають благодійною організацією, оскільки воно функціонує за законами бізнесу і приносить прибуток, працюючи у різноманітних сферах, як-то освіта, охорона довкілля, боротьба з бідністю, захист прав громадян тощо.

СП успішно розвивається як в європейських державах, вирішуючи проблеми безробіття, соціального захисту, громадського залучення тощо, так і в найбільш бідніших країнах світу. Так, починаючи з 70-х років ХХ ст. університетський професор М. Юнус з Бангладешу розробив і поступово втілював у життя концепцію мікрокредитування, спрямовану на надання кредитних ресурсів сільським біднякам, які не могли взяти банківську позику, для започаткування ними свого невеликого бізнесу. Новоспеченим підприємцям було поставлено 2 умови: відкрити на надані кошти свою маленьку справу та знайти 6 чоловік зі свого найближчого оточення, які б гарантували повернення кредиту. Таким чином, поручителі були зацікавлені у прибутковості нового підприємства. Сьогодні мікрокредитування у Бангладеш набуло величезних масштабів, а банк «Грамін», заснований М. Юнусом для цих цілей, є найбільшою та найуспішнішою банківською установою країни, що допомагає малозабезпеченим верствам населення піднятися на ноги. Успіх моделі мікрокредитування став прикладом для створення подібних підприємств по всьому світу [1].

Сьогодні СП сприймається як бізнес найбільш бідних людей, проте воно має важливе значення для підтримання сталого розвитку світової економіки. Причиною тому є значний внесок СП у досягнення таких глобальних цілей розвитку, визначених Організацією Об'єднаних Націй, як боротьба з бідністю, підтримка екологічного балансу у світі, вирішення енергетичних проблем. Слід

зазначити, що ідеї СП останніми роками починають виходити за межі окремих підприємств, поширюючи свій вплив на цілі громади. Так, популярності у різних державах світу набирає рух «Міста соціального бізнесу», який орієнтує міську владу на вирішення соціальних питань на засадах того, що кількість соціальних проблем міста щороку буде зменшуватися, а соціальні підприємства і підприємці – обов'язково множитися. Засновником цієї «міської еволюції» виступив згаданий вище М. Юнус. Японське місто Фукуока та німецький Вістбаден стали першими населеними пунктами, які отримали почесну назву «місто соціального бізнесу» [1].

В Україні СП тільки починає розвиватися; воно може допомогти частково вирішити соціальні проблеми незахищених верств населення та зайняти вільну нішу в національній економіці. Це може бути реалізовано, головним чином, через подолання соціальної відокремленості людей з обмеженими можливостями, безробітних та представників груп ризику шляхом створення і надання їм робочих місць. Ще однією перевагою розвитку СП є формування інноваційних підходів до реформування державних соціальних послуг за рахунок появи нових видів сервісу, зацікавленості в розвитку яких не виявляють звичайні підприємці внаслідок невисокої прибутковості галузі [2]. Суттєвою перешкодою для розвитку СП у нашій країні, як правило, є брак економічної освіти в ініціаторів його створення, що значно знижує шанси на успіх таких підприємств. Крім того, вагомий бар'єр – відсутність вітчизняної нормативно-правової бази, яка б формувала сприятливі умови для розвитку СП, [2]. Більш детальний перелік переваг та недоліків, а також можливостей і загроз (SWOT-аналіз) для розвитку СП поданий у табл. 1.

Для утворення спільноти вітчизняних соціальних підприємців необхідно впевнити українську громаду, що СП – відкрита ніша в економіці та дієвий механізм суспільних змін, а це потребує потужної державної підтримки і тривалого часу для трансформацій. Першими кроками на шляху сприяння розвитку СП в Україні має стати низка інформаційних заходів. Адже наразі мало хто з українців повною мірою володіє інформацією про переваги, які можна отримати від розбудови СП. Проведення консультацій та тренінгів інвесторами, які вже заснували подібні підприємства за кордоном, для усіх бажаючих дасть змогу майбутнім соціальним бізнесменам отримати інформацію про перспективи розвитку такого виду діяльності, зробити перші кроки у побудові міст соціального бізнесу в Україні. Крім того, важливим є наголошення на особистих мотивах започаткування соціальних підприємств, серед яких доцільно виділити: набуття особливої цілі в житті, посилення самомотивації, отримання задоволення від власної діяльності, можливість допомогти іншим людям знайти їх мету у житті, задоволення потреб споживачів тощо [6].

SWOT-аналіз СП в Україні*

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Приносить прибуток. 2. Заснований на демократичному управлінні. 3. Передбачається реінвестування прибутку підприємства у його розвиток або вирішення соціальних проблем. 4. Це більше, ніж просто робота заради грошей. 5. Висока відповідальність за результати діяльності перед клієнтами та громадою. 6. Характеризується інноваційністю розвитку та є полем для соціальних експериментів. 7. Переважання соціальної місії над комерційною. 8. Сприяє працевлаштуванню незахищених верств населення. 9. Є локомотивом для реформування соціальної сфери. 10. Здатний надавати допомогу незахищеним категоріям населення швидше та якісніше, ніж держава. 11. Спрямований на вирішення соціальних проблем місцевих спільнот. 12. Сприяє працевлаштуванню людей з обмеженими можливостями, соціально незахищених верств населення. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємець не може розпоряджатися своїм прибутком повною мірою. 2. Часто утворюються в неформальному секторі економіки та можуть мати проблеми з легалізацією бізнесу. 3. Мають менше шансів на виживання через нестабільність бізнес-моделі. 4. Мають менше шансів на розвиток шляхом залучення кредитних ресурсів через особливості бізнес-моделі. 5. Брак економічної освіти у засновників соціального бізнесу може стати причиною банкрутства підприємства.
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення податкових надходжень до місцевого та державного бюджетів. 2. Позитивний соціальний вплив на добробут населення. 3. Створення робочих місць, у т.ч. інклюзивних, і можливості професійного навчання. 4. Створення соціального капіталу в суспільстві. 5. Зменшення соціальної напруги в суспільстві, підвищення рівня соціального захисту населення. 6. Вирішення локальних проблем. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нестабільна політична ситуація. 2. Високий рівень корупції в суспільстві. 3. Відсутність законодавчої бази, що регулює діяльність соціальних підприємств.

*Джерело: складено авторами на основі [2-5].

Важливою передумовою активізації СП в державі є вдосконалення нормативно-правової бази функціонування таких компаній. Наразі в українському законодавстві не визначене поняття соціальних підприємств, проте можна говорити про три основні ознаки, які висуваються до суб'єктів господарювання при отриманні ними пільгового кредитування в рамках підтримки розвитку соціального бізнесу:

1) не менше 50% працівників повинні бути представниками вразливих груп населення, а також частина прибутку повинна бути реінвестована у розвиток компанії для створення нових робочих місць;

2) на підприємстві може бути менше половини працівників з уразливих груп населення, однак щонайменше 10% прибутку спрямовується на соціальну мету;

3) можна не працевлаштовувати вразливі групи населення, але віддавати на соціальну мету щонайменше 20% прибутку [3; 5].

Закріплення поняття «соціальне підприємство» та визначення принципів його функціонування, державних пілг у законодавчо-нормативній базі допоможе легалізувати діяльність багатьох бізнес-структур соціального спрямування, заручитися державною підтримкою для подальшої розбудови цього сектору. Просування СП в Україні має сприятливі перспективи, навіть за наявності таких загроз, як нестабільна політична ситуація та високий рівень корупції. Для розвитку СП необхідно розбудовувати фінансову та освітню інфраструктуру, долучати до співпраці засоби масової інформації, створити інтерактивну єдину комунікаційну мережу, яка б містила всю необхідну інформацію для інвесторів, постачальників, споживачів про ці підприємства, робила б їх діяльність прозорою і відкритою для суспільства.

Сьогодні наша держава робить лише перші кроки у сфері СП, але вже є кілька значущих проектів, які досягли успіху в рамках соціальної моделі ведення бізнесу. Це такі підприємства, як благодійний магазин «Ласка» в Києві, що передає свій прибуток на благодійність і соціальне облаштування міста; громадський ресторан Urban Space 100 в Івано-Франківську, який фінансує соціальні проекти міста, та багато інших [5]. За умови впровадження запропонованих вище заходів з розбудови СП подібні проекти в Україні будуть множитися і допомагати успішно вирішувати локальні соціальні проблеми за рахунок ресурсів місцевих громад.

Список використаних джерел

1. Соціальний бізнес може змінити світ! URL: <https://gurt.org.ua/interviews/20604/> (дата звернення 4.04.2019).
2. Давидовська Г. І. Проблеми соціального підприємництва в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. Вип. 7. Ч. 1. С. 106–109.
3. Гулевська-Черниш А. Соціальне підприємництво: Європейський зліт – український реалізм. URL: https://dt.ua/SOCIUM/socialne-pidpriyemnictvo-yevropeyskiy-zlit-vs-ukrayinskiy-realizm-272250_.html (дата звернення 4.04.2019).
4. Кульбако М. С. Соціальне підприємництво: кон'юнктурний тренд чи ефективний інструмент вирішення соціальних проблем суспільства? *Стратегія економічного розвитку України*. 2015. № 36. С. 232–240.
5. Чабарай Г. Підприємці й суперсила. Як в Україні розвивається соціальний бізнес. URL: <https://m.tyzhden.ua/publication/207751> (дата звернення 4.04.2019).
6. Reasons why social entrepreneurship is the new business model. URL: <https://www.forbes.com/sites/meimeifox/2016/08/08/5-reasons-why-social-entrepreneurship-is-the-new-business-model/#1628b1d44ca7> (дата звернення 4.04.2019).

Наукове видання

**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ В ХХІ СТ.:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

30-31 травня 2019 року, м. Умань

Видається в авторській редакції